

Uuden arkkitehtuuri- ja designmuseon toteutusmalliehdotus

28.3.2019

Opetus- ja kulttuuriministeriö ja Helsingin kaupunki ovat käynnistäneet vuoden 2017 lopulla yhteistyössä Taideteollisuusmuseon säätiön ja Suomen arkkitehtuurimuseo- ja tiedotuskeskussäätiön kanssa selvityksen kansainvälistä huipputasoa edustavan arkkitehtuuri- ja designmuseokokonaisuuden toteuttamisen edellytyksistä ja tarvittavista toimenpiteistä. Uuden museokokonaisuuden suunnittelun lähtökohtana on Designmuseon ja Arkkitehtuurimuseon toiminta ja sen kehittäminen. Nykyisillä museoilla on merkittävät kokoelmat, mutta niiden toimintaedellytykset ja tilat eivät vastaa tavoitteeseen kunnianhimoisesta näyttelytoiminnasta, yleisötyöstä tai alan kehittämisestä. Museot ovat itsenäisiä säätiöitä ja molemmat on nimetty museolain tarkoittamiksi oman toimialansa valtakunnallisiksi erikoismuseoiksi.

Ehdotettu talous- ja hallintomalli

Selvitysvaiheen aikana käytyjen keskustelujen pohjalta opetus- ja kulttuuriministeriö ja Helsingin kaupunki ovat hahmotelleet museokokonaisuuden toteuttamiseksi mallia, jossa museon toiminnasta vastaisi uusi yritys ja kokoelmien omistajuudesta uusi säätiö. Perustettavaan säätiöön liittyisivät olemassa olevien museoiden taustasäätiöt. Säätiö hallitsisi paitsi museon kokoelmia, myös säätiön pääomaa, jonka tuotoilla museotoimintaa osittain rahoitettaisiin. Säätiön omistama yritys vastaisi museon päivittäisestä toiminnasta ja oheistoiminnasta kuten tilojen ulosvuokrauksesta ja tapahtumatoiminnasta. Malli vastaa suurelta osin Amos Rex -museon hallintomallia.

Museon käyttötalous perustuisi omaan tulonhankintaan sekä opetus- ja kulttuuriministeriön valtionosuus- ja avustusjärjestelmän kautta myönnettävään tukeen. Lisäksi museo saisi tuloa säätiön pääoman tuotosta. Säätiön pääomittamisesta vastaisivat opetus- ja kulttuuriministeriö ja kaupunki yhdessä mahdollisten yksityisten tahojen kanssa. Arvio säätiön tarvittavan pääoman määrästä on 130–150 miljoonaa euroa.

Malli mahdollistaa museon vahvan taloudellisen pohjan ja toiminnan itsenäisyyden. Talouden ennustettavuus loisi mahdollisuuksia vaikuttavampaan kansainväliseen yhteistyöhön ja pitkän tähtäimen suunnitteluun. Pääoman hallinta vaatisi, että museosäätiön hallituksessa on omaisuuden hallinnan osaamista sekä kykyä ohjata museon toimintaa niin, että taloudellinen itsenäisyys on mahdollista säilyttää samalla kun museon toiminnan korkealuokkaisuus säilyy.

Museorakennuksen toteuttaminen

Museorakennus toteutettaisiin uudisrakennuksena Eteläsataman alueelle osana alueen laajempaa kehittämistä. Myöhemmin tarkemmin määriteltävästä alueesta järjestettäisiin kaksivaiheinen konsepti- ja toteutuskilpailu, jonka tavoitteena olisi löytää taho, joka pystyy toteuttamaan alueen kokonaisuuden mahdollisimman korkeatasoisesti.

Kaupunki myisi alueen tontit kilpailun voittajalle, joka sitoutuisi toteuttamaan museorakennuksen osana kokonaisuutta kilpailussa määritellyillä reunaehdoilla. Museon osalta järjestettäisiin erillinen arkkitehtuurikilpailu.

Alueelle voisi sijoittua myös esimerkiksi hotelli, toimitilaa ja julkista tilaa, mutta ei asumista.

Hankkeen jatko

Mikäli valtio ja kaupunki sitoutuvat hankkeen rahoittamiseen ehdotetulla mallilla seuraavassa vaiheessa museolle perustettaisiin hankeorganisaatio, joka vastaisi talous- ja hallintomallin laskelmien, konseptin edelleen kehittämisen ja ulkopuolisen rahoituksen kokonaisuudesta.

Mikäli hanke etenee, kaupunki valmistelee alueen konsepti- ja toteutuskilpailun sekä yhteistyössä muiden kanssa hankkeen reunaehdot. Arkkitehtuurikilpailun valmistelu alkaisi tilaohjelmalla. Konsepti- ja toteutuskilpailu voisi alkaa aikaisintaan alkuvuodesta 2020.